

Designing and Evaluating Strategic Models for the Successful Transition of Students to Secondary School

Kobra Gholamalitabar Firouzjaee* ¹, Reza Mirarab Razi²
¹p.h.d.student, university of Mazandaran, Babolsar, Iran
²Associate professor of university of Mazandaran. Babolsar.Iran.

Citation (APA): Gholamalitabar firouzjaee, K. Mirarab razi,R. (2025). Designing and Evaluating Strategic Models for the Successful Transition of Students to Secondary School *The Journal of Research and Innovation in Primary Education* .7(1), 1-21.

<https://doi.org/10.48310/reek.2025.16791.1346>

ARTICLE INFO

Keywords:

Transition
Support
Compatibility
Grounded Theory

Received: 2024 -07-23

Accepted: 2025 -03 -14

Available: 2025 -03 -21

ABSTRACT

Background and Purpose: The aim of this study was to design a model for the successful transition of students to secondary school.

Methodology: This study employed a qualitative approach, specifically Grounded Theory. The participant group included education professionals, psychologists, and school counselors. Sixteen participants were selected using purposive and theoretical sampling.

Results: The results indicate that social challenges, such as difficulties in forming new friendships and concerns about peer acceptance, along with educational challenges, including increased textbook volume, changes in assessment systems, longer school hours, and exposure to diverse teaching methods, contribute to high school transition difficulties. Moderating factors include students' personality traits and family dynamics, while contextual factors encompass school characteristics and family socioeconomic status. Specialists emphasized family support, emotional support from schools, educational support from teachers, and organizational support from schools as key strategies for overcoming transition challenges. Implementing these strategies can lead to social, educational, and emotional improvements for students.

Conclusion: The findings of this study provide guidance for families, school administrators, teachers, and counselors to better support students in preparing for and adapting to the transition to high school.

* **Corresponding author:** Gholamalitabar firouzjaee, p.h.d.student, university of Mazandaran, Babolsar, Iran
 k.gholamalitabar71@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

The transition from elementary to secondary school involves significant physical, organizational, social, and educational changes, which may create social, cognitive, and emotional challenges for students. Moving to a larger school, facing a higher student-teacher ratio, managing an increased number of subjects, and interacting with a wider variety of teachers can reduce students' opportunities for close relationships with their teachers and peers. This transition can result in lower participation in school activities and negatively impact academic performance. To facilitate this transition, adequate preparation and structured support strategies are essential. The purpose of this study is to design and evaluate strategic models that can ease the transition process for elementary school students moving into secondary education.

Theoretical Foundations:

Research on school transitions is part of broader studies on developmental transitions and the journey to adulthood. Theorists argue that educational transitions provide a critical capacity for change, helping students develop the skills and resources necessary to adapt. Successful adaptation depends on both the students' individual capabilities and the institution's ability to provide adequate support and resources. The proposed transition model in this study follows three stages: 1. Letting Go – Initial awareness of changes, characterized by fear and uncertainty, typically experienced in the first few weeks. 2. Neutral Stage – A period of ambivalence and hesitation, during which students are still attached to their previous school environment while trying to navigate new expectations. 3. New Beginnings – The phase where students start accepting changes, developing necessary skills, and gradually adapting to the new school environment.

Methodology:

This study employed grounded theory using Strauss and Corbin's systematic approach. The research model was derived from in-depth interviews, which helped identify causal, intervening, and contextual factors influencing the transition experience. The coding process included three stages: open coding, axial coding, and selective coding. The participant group consisted of specialists in education, psychology, and school counseling. A total of 16 experts were selected through purposive and theoretical sampling.

Research Findings:

Analysis of qualitative data identified 50 open codes and 14 axial codes, categorized within the five-component framework of grounded theory. Causal Factors: Social challenges, such as loss of old friendships, difficulties in forming new peer relationships, and concerns about peer acceptance. Psychological challenges related to puberty, including self-image sensitivity, aggression, sexual curiosity, and identity formation. Educational challenges, such as increased textbook volume, new assessment systems, longer school hours, and varied teaching methods. Moderating Factors: Personality traits (e.g., adaptability, confidence, resilience). Family environment (e.g., parental involvement, family dynamics). Contextual Factors: School characteristics (e.g., school culture, student-teacher relationships). Family socioeconomic status (e.g., financial stability, parental education level). Proposed Strategies: Family Support: Encouraging parental involvement and open communication. School Emotional Support: Providing counseling services and mentorship programs. Teachers' Educational Support: Implementing structured academic guidance and interactive teaching methods. School Organizational Support: Enhancing school policies to create a student-friendly transition framework. Expected Outcomes: Social Outcomes: Improved communication skills, broader social networks, increased student participation. Educational Outcomes: Higher academic motivation, improved academic performance, and greater parental engagement in education. Emotional Outcomes: Increased sense of belonging, positive attitudes toward school, and successful social adaptation.

Conclusion:

The transition to secondary education is a critical milestone in a student's academic journey. Factors such as changes in friendships, puberty-related developments, shifts in the educational environment, personality traits, family dynamics, school characteristics, and socioeconomic status all influence students' ability to adapt. To address these challenges, it is essential to implement family support systems, school-based emotional and educational support, and school organizational interventions. These strategies can help students experience a smoother, more positive transition, resulting in enhanced academic, social, and emotional well-being. By developing comprehensive transition programs, schools, teachers, and families can foster successful adaptation strategies, ensuring a positive and empowering transition experience for students.

Ethical Considerations: Compliance with Ethical Guidelines: Ethical principles were fully adhered to in this study. Participants were informed that they could withdraw from the study at any time. Additionally, all participants were made aware of the research process.

Funding: This research was conducted without any financial support from any specific organization.

Role of Each Author: The contribution of the authors in writing the article was 50%, with the first author responsible for the writing and implementation of the research project, and the second author providing guidance and consultation during its execution.

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Acknowledgments: We extend our deepest gratitude to all the academic experts, educational professionals from the Ministry of Education, consultants, and psychologists who collaborated in this research.

مقاله پژوهشی

طراحی و ارزیابی مدل‌های راهبردی برای موفقیت انتقال دانش‌آموزان ابتدایی به مقطع متوسطه

کبری غلامعلی تبار فیروزجایی*^۱، رضا میرعرب رضی^۲

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران، گروه علوم تربیتی، بابلسر، ایران

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه و هدف: پژوهش حاضر، با هدف طراحی و ارزیابی مدل راهبردی جهت انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه انجام گرفته است.

روش: روش پژوهش، کیفی و از نوع نظریه داده‌بنیاد و جامعه آماری شامل متخصصان تعلیم و تربیت، روانشناسان و مشاوران مدارس بودند که از میان آن‌ها ۱۶ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد، عواملی مانند: تغییر در روابط دوستی، تغییرات جسمانی بلوغ و تغییرات محیط آموزشی، به‌عنوان عوامل اصلی در ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه نقش دارند. به‌علاوه، عواملی مانند: ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان و مسائل درون‌خانواده، به‌عنوان عوامل مداخله‌ای و ویژگی‌های مدرسه و موقعیت اجتماعی-اقتصادی خانواده، به‌عنوان بستر این تغییر، شناسایی شدند. متخصصان بر پشتیبانی خانواده، حمایت عاطفی مدرسه، حمایت آموزشی معلمان و حمایت سازمانی مدرسه، به‌عنوان راهبردهای حل مسائل این دوره، تأکید داشتند. آن‌ها معتقد بودند که اجرای این راهبردها پیامد اجتماعی، آموزشی و عاطفی را به دنبال دارد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش، به خانواده‌ها، مدیران مدارس، معلمان و مشاوران مدارس توصیه می‌کند که با شناخت کامل از عوامل ایجاد چالش در این دوره، حمایت‌های عاطفی، آموزشی و سازمانی را در جهت آمادگی و سازگاری دانش‌آموزان برای انتقال به دوره متوسطه ارائه دهند.

واژه‌های کلیدی:

انتقال

حمایت

سازگاری

داده‌بنیاد

۱. نویسنده مسئول

k.gholamalitabar71@gmail.com

دریافت شده: ۲ مرداد ۱۴۰۳

پذیرش شده: ۲۴ اسفند ۱۴۰۳

منتشر شده: ۱ فروردین ۱۴۰۴

مقدمه

آموزش ابتدایی، سنگ بنای زندگی تحصیلی دانش‌آموزان به حساب می‌آید و نقش مهمی در شکل‌گیری مهارت‌ها، سواد، پایه علمی و رشد شخصیت اجتماعی کودک دارد. دانش‌آموزان در این دوره، نخستین محیط رسمی برای ورود به محیط آکادمیک و از طرفی آشنایی با قواعد و هنجارهای اجتماعی را تجربه می‌کنند (Tubagus et al, 2023). انتقال^۱ دانش‌آموزان از دوره ابتدایی به متوسطه، تغییرات اساسی متعدد در محیط فیزیکی، سازمانی، اجتماعی و آموزشی را در برمی‌گیرد. در همین راستا، سازگاری دانش‌آموزان با این تغییرات، سیاست و برنامه‌هایی جهت آماده‌سازی و حمایت از آن‌ها به مؤثرترین شیوه ممکن را می‌طلبد. انتقال به یک محیط آموزشی جدید، یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که دانش‌آموزان در طول دوران تحصیل با آن روبرو می‌شوند (Harris & Nowland, 2021). در تعریف، انتقال یا گذار، به معنای پایان یافتن یک دوره تحصیلی و ورود دانش‌آموزان به دوره بعدی است. جاوید (Javid, 2016) آن را به‌عنوان فرایندی پویا و پیچیده توصیف می‌کند که دانش‌آموزان از یک فرهنگ قدیمی شناخته‌شده، به یک فرهنگ یادگیری جدید و ناشناخته، ورود پیدا می‌کنند (نقل از صمدی و همکاران، ۱۴۰۲). اهمیت گذار به دوره متوسطه، از این جهت قابل توجه است که تغییر محیط آموزشی با چالش‌های اجتماعی، شناختی و عاطفی همراه است (Cermin et al, 2017) و می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی و تعاملات اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر منفی بگذارد (Evans et al, 2018). از طرفی این تغییرات در دوره انتقال از ابتدایی به متوسطه با تغییرات بیولوژیکی؛ یعنی بلوغ و به عبارت دیگر انتقال از کودکی به بزرگسالی همراه است (Sohl et al, 2024). به همین دلیل، این دانش‌آموزان، علاوه بر تغییر محیط جدید، الزامات منحصر به فرد مرتبط با انتقال زیستی را نیز تجربه می‌کنند که مشکلات آن‌ها را دوچندان می‌سازد.

صاحب‌نظران معتقدند، مطالعات انتقال دانش‌آموزان به دوره بالاتر، به‌عنوان بخشی از تحقیقات گسترده در زمینه گذار به بزرگسالی قرار دارد (Ingram et al, 2009) نقل از (Doutor & Alves, 2024). (Cally, 2007) معتقد است، انتقال تحصیلی، ظرفیت مناسب برای هدایت تغییر در دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. این ظرفیت؛ شامل منابع دانش-آموزان برای درگیر شدن با تغییرات است و به توانایی مؤسسات برای پشتیبانی و منابع برای مدیریت تغییرات وابسته است و بر رفتار فرد در محیط جدید اثر دارد (نقل از Khojanashvili et al, 2023).

نگاه به انتقال، به‌عنوان ظرفیت هدایت برای تغییر به رابطه متقابل عاملیت (رفتار فرد) و ساختار (مدرسه) اشاره دارد. در این زمینه (Briggs et al, 2012) در مدل خود پیشنهاد دادند که ایجاد هویت یادگیرنده مثبت برای پیشرفت فراگیران ضروری است و تحقق این امر، به حمایت هر دو محیط قبلی و جدید بستگی دارد. آن‌ها مدل انتقال را که مبتنی بر فرایند تغییر بود، سه مرحله تعیین کرده‌اند: مرحله اول «رهای» که فرد تغییر را برای اولین بار درک می‌کند و احساس ترس، عدم اطمینان، انکار و سرخوردگی را تجربه می‌کند. این مرحله، معمولاً هفته‌های اول حضورش در محیط جدید است. در مرحله دوم «خنثی» که فرد هنوز به وضعیت قبلی وابسته است و از طرفی سعی می‌کند با محیط جدید سازگار شود. او حالت تردید و دوگانگی را تجربه می‌کند، به‌ویژه با درخواست و تعاملات جدید روبرو می‌شود. افراد زمانی وارد مرحله سوم «آغاز جدید» می‌شوند که شروع به پذیرش تغییر کرده‌اند و مهارت‌هایی را که برای سازگاری و موفقیت در محیط جدید لازم است، کسب کرده‌اند (Briggs et al, 2012). مدل‌های دیگر که به درک ما از انتقال دانش‌آموزان کمک می‌کند مانند: مدل سازگاری (Risque et al, 2008) نقل از (Timmis et al, 2024) یا مدل سازگاری با فرایند تغییر که توسط (Menzies & Baron, 2014) ارائه شده، به‌طور کلی به مراحل زیر اشاره دارند: مرحله اول که فرد با هیجان زیاد، وارد محیط جدید می‌شود و ممکن است، هیجانات ابتدایی او مطابق با تصورات قبلی باشد و یا بالعکس، در صورتی که بین تصورات قبلی و احساسات او اختلاف وجود داشته باشد، وارد شوک‌های متعددی مانند: تغییرات اجتماعی، محیطی و آموزشی می‌شود و سطح بالایی از استرس را تجربه می‌کند. این مدل‌ها، نشان می‌دهند که چه تغییراتی در روند زندگی دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه به وجود می‌آید و آن‌ها در هر کدام از این خرده‌مرحله‌ها با چه چالش‌هایی روبرو هستند (Schlosbrg, 1978). عده‌ای نیز انتقال را فرایندی اجتناب‌ناپذیر در تجربیات انسانی می‌دانند که افراد آن را در زندگی خود طی می‌کنند. این فرایند، الگو و شبکه‌ای از روابط و ادراک از خود را در بر دارد. از نظر او، فرایند کنار آمدن افراد در این دوره چالش‌برانگیز، به چهار عامل کلیدی و مهم شامل:

¹ transition

موقعیت (رویدادها، زمان، کنترل_منبع، تغییر نقش، مدت زمان، تجربیات قبلی)، خود(ویژگی شخصیتی، منابع روان‌شناختی فرد)، حمایت (شامل حمایت اجتماعی، خانوادگی، شبکه دوستی) و استراتژی‌ها (شامل پاسخ‌های مقابله‌ای، جستجوگری اطلاعات، اقدامات مستقیم) بستگی دارد (Anderson et al, 2012; Evans, 2009). نتیجه پژوهش (Holton, 2015) نشان می‌دهد، عوامل فشار ناشی از تغییرات محیطی و اجتماعی شامل: عدم سازگاری با گروه همسالان، نداشتن اعتماد به نفس در ارتباط با شیوه‌های علمی و غیرآکادمیک در برنامه درسی جدید است. اگر فرد با تغییرات محیط آشنا شود و حمایت هماهنگ از طرف خانواده، محیط آموزشی و همسالان به فرد ارائه شود به مرحله سازگاری می‌رسد. هم راستای با این دیدگاه، نتایج پژوهش (Martins et al, 2024) نشان می‌دهد، دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه، با تغییرات مختلف در محیط مواجه می‌شوند که به‌سختی می‌توان با یک مداخله به آن پرداخت. این تغییرات شامل: ورود به مدارس بزرگ‌تر، کلاس‌های با تعداد دانش‌آموزان بالا، افزایش تعداد دروس و معلمان و کاهش فرصت برای ایجاد روابط دوستانه با معلمان است. آن‌ها بر برنامه آموزش گروهی مبتنی بر مدرسه را که بر سه مهارت: ارتقای مشارکت دانش‌آموزان، خودتنظیمی و تعیین هدف، تأکید داشتند و برای کاهش اثرات این چالش‌ها پیشنهاد دادند. نتایج پژوهش (Martin et al, 2024) نشان می‌دهد، حمایت آموزشی مدرسه ابتدایی به گذار مثبت به دوره بعد، در بین انواع مختلف دانش‌آموزان و مدرسه کمک می‌کند. این حمایت آموزشی، انگیزه، مشارکت و پیشرفت دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرده و در مقابل باعث جلوگیری از افت تحصیلی می‌شود.

شواهد به دست آمده در تحقیق (Mizuno et al, 2011 نقل از Rocha et al, 2022) نشان می‌دهد، زمانی که دانش‌آموزان از مقطع ابتدایی به متوسطه می‌روند، تغییرات سریعی در محیط رخ می‌دهد که این امر، به بروز مشکلات رفتاری و عاطفی مختلف منجر می‌شود و به‌طور قابل توجهی میزان مشارکت اجتماعی آن‌ها در مدرسه کاهش می‌یابد. (Aldosiry et al, 2021) معتقدند، بیشترین شیوه‌های انتقال به کار رفته، بعد سنتی و اداری داشته و فقط تبادل اطلاعات مانند سوابق تحصیلی و نتایج آزمون‌ها را شامل می‌شود. (Nelavai & Ramesh, 2020) مسائل انتقال را به لحاظ آموزشی مورد بررسی قرار داده‌اند و بیان نموده‌اند که دانش‌آموزان در دوره انتقال به‌سختی با برنامه درسی جدید کنار می‌آیند. آن‌ها با چالش‌هایی مثل سازگاری با محیط جدید، مشارکت، چالش‌های شناختی و سازگاری با مواد درسی جدید روبه‌رو می‌شوند.

مطالعه (Chandora et al, 2018) که به بررسی مشارکت دانش‌آموزان در فرایند برنامه‌ریزی انتقال، پرداخته است بر این نکته تأکید می‌کند که معلمان باید دانش‌آموزان را در مورد فرایند برنامه‌ریزی انتقال، آموزش دهند تا آگاهی آن‌ها از اهداف و رویه‌های محیط جدید و برنامه‌های آن افزایش یابد. از نظر (Boonk et al, 2018) وجود برنامه درسی مشارکتی؛ اعم از مشارکت مدرسه قبلی و جدید و مشارکت والدین با مدرسه، به انتقال مثبت دانش‌آموز در مدرسه کمک می‌کند. عدم انطباق دانش‌آموز با تغییرات جدید، باعث می‌شود تا سطح پیشرفت تحصیلی آن‌ها کاهش یافته و به افت تحصیلی و حتی ترک تحصیل بیانجامد. تلاش در جهت شناسایی این چالش‌ها و ارائه راهکارهایی برای بهره‌مندی از فرصت‌ها در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه، زمینه نظارت بر رشد شناختی و ارائه برنامه‌های حمایتی برای رسیدگی به دانش‌آموزانی که در معرض افت تحصیلی و یا جدا شدن از مدرسه قرار دارند، فراهم می‌سازد (Mizuno et al, 2011 نقل از Rocha et al, 2022; Martin et al, 2024). در نظام آموزشی ما اهمیت آمادگی برای چنین دوره‌های مورد توجه قرار نمی‌گیرد و برنامه‌ای مدون برای حل این مسائل وجود ندارد؛ در حالی که نتیجه مطالعات (Bolland et al, 2016 نقل از Lange et al, 2024) نشان می‌دهد، بیشترین آمار ترک و افت تحصیلی مربوط به پایه‌های ورودی هر مقطع تحصیلی است. تحقیقات طولی (Panadero et al, 2022) نشان می‌دهد، بیشترین نرخ افت و ترک تحصیلی در سال‌های آغازین ورود به نظام آموزشی رخ می‌دهد. نتیجه بررسی‌های صورت‌گرفته (Gosai et al, 2023) بر اهمیت نقش گذار تحصیلی همراه با استرس را بر کاهش عملکرد تحصیلی را نشان می‌دهد. به اعتقاد (Cunningha et al, 2024; Sipkins, 2025) برخلاف قبل، روابط دانش‌آموزان با دوستان، معلمان و کارکنان تحت تأثیر تغییرات بلوغ در آن‌ها و تغییر در روند آموزش دوره جدید و انتظارات والدین قرار می‌گیرد. بر این اساس T در آغاز این دوره به‌ویژه در ماه‌های ابتدایی ورود به مدرسه، آن‌ها احساس گوشه‌گیری دارند، مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های مدرسه پایین است و بهزیستی روانی آن‌ها کاهش می‌یابد (Katsantonis, 2024). با توجه به این مسائل و پیامد حاصل آن، لزوم برنامه‌ریزی جهت فراهم نمودن منابع پشتیبانی ضروری به نظر می‌رسد (Bouchard & Wang, 2025). علی‌رغم وجود اهمیت این مسئله، کمتر به چالش‌های این دوره و ابعاد مختلف آن پرداخته شده و بیشتر پژوهش‌ها بر

انتقال به مراکز آموزش عالی در دانشجویان تمرکز داشته است؛ بنابراین سؤال اصلی پژوهش، این است که چه حمایت‌هایی برای تسهیل در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه لازم است؟ همچنین، عواملی که موجب ایجاد چالش‌ها در این دوره می‌شوند و راهبردهایی که می‌توانند به حل مسائل دانش‌آموزان کمک کنند، از جمله دیگر پرسش‌هایی هستند که در این پژوهش بررسی می‌شوند.

روش

پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با روش نظریه داده‌بنیاد^۱ انجام شده است. این روش، هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که نظریه‌های موجود، قادر به تبیین مسئله‌های موجود یا قابلیت کاربرد در جامعه‌ای خاص نباشند (Creswell, 2012). روش نظریه داده‌بنیاد، دارای سه طرح عمده است که عبارت‌اند از: طرح نظام‌مند^۲، طرح روئیدنی^۳ و طرح ساختن‌گرایانه^۴ (Creswell, 2012). پژوهش حاضر، با استفاده از طرح نظام‌مند (اشتراوس و کوربین^۵) در جهت طراحی مدل نظری، به‌منظور تسهیل در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه انجام شده است. این مدل، براساس تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته تدوین شده است. در این فرایند، عوامل علی^۶، مداخله‌ای^۷ و شرایط زمینه‌ای^۸، شناسایی شده و راهبردهای^۹ پیشنهادی و پیامدهای^{۱۰} حاصل از اجرای راهبردها مشخص گردید. این فرایند، در سه مرحله کدگذاری شامل کدگذاری باز^{۱۱}، محوری^{۱۲} و انتخابی^{۱۳} انجام شده است.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است که بر مبنای موضوع طراحی شده است. نحوه جمع‌آوری نیز بدین صورت بوده که ابتدا پژوهشگران، هماهنگی‌هایی جهت مصاحبه با متخصصان انجام دادند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، گفت‌وگوی ضبط‌شده در قالب متن پیاده‌سازی شد و به‌صورت مکتوب درآمد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، در مرحله کدگذاری، کدهای باز تحلیل مصاحبه‌ها استخراج شد. سپس با دسته‌بندی کدهای مرتبط، کدهای محوری و در نهایت کدهای انتخابی برای هر یک از مؤلفه‌های مدل نظری تعیین شد. به‌طور کلی مراحل انجام این تحقیق شامل موارد زیر است: مطالعه ادبیات تحقیق، تهیه سؤالات مصاحبه در قالب روش تحقیق داده‌بنیاد، هماهنگی با مصاحبه‌شوندگان، انجام مصاحبه و پیاده‌سازی و کدگذاری.

اعتبار پژوهش حاضر، از طریق انتخاب مشارکت‌کنندگانی با حداکثر تنوع تجربیات و درگیری طولانی‌مدت با آن‌ها ارزیابی شده است. پس از کدگذاری اولیه، کدها مجدداً به مصاحبه‌شوندگان ارجاع داده شد تا اطمینان حاصل شود که نتایج به‌دست‌آمده مطابق با نظرات آنان است. به‌منظور تأمین معیار اعتمادپذیری^{۱۴}، سعی شده است تا تمام جزئیات شامل نمونه‌گیری، نحوه جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل مضامین شرح داده شود. برای تأمین انتقال‌پذیری^{۱۵}، نیز بافت پژوهش از حیث شرایط اجتماعی، فرهنگی مرتبط با موضوع توصیف شده است و همچنین برای حصول معیار قابلیت تأیید^{۱۶} در مطالعه حاضر، از یک ناظر خارجی مسلط به پژوهش کیفی استفاده شده است که مبنای نظری فرایند جمع‌آوری داده‌ها و فرایند کدگذاری را بررسی و تأیید نمود.

1. grounded theory
2. systematic design
3. emerging design
4. constructivist design
5. strauss and Corbin
6. causal conditions
7. intervening conditions
8. context
9. strategies
10. consequences
11. open coding
12. axial coding
13. selective coding
14. dependability
15. transferability
16. conformability

جامعه اطلاعاتی پژوهش، متخصصان و صاحب نظران در حوزه تعلیم و تربیت، روانشناسان و مشاوران مدارس بودند. این تعداد شامل ۱۶ نفر از متخصصان بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند و براساس راهبرد نمونه‌گیری نظریه‌ای^۱ انتخاب شدند. در نمونه‌گیری نظریه‌ای، معیار انتخاب افراد بر مبنای کمکی است که آن‌ها می‌توانند در تدوین مدل یا نظریه داشته باشند. در پژوهش حاضر، سابقه اجرایی و علمی ملاک ورود به نمونه بوده است. از آنجایی که حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی، با توجه به اشباع نظری مشخص می‌شود، لذا مصاحبه تا آنجا ادامه پیدا کرد که مصاحبه‌شونده‌های جدید، شاخصی به شاخص قبلی اضافه نکردند. اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان شامل سمت، تجربه کاری و تخصص در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۱. مشخصات مشارکت‌کننده در پژوهش

شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه اجرایی (سال)	مدرک تحصیلی	شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه (سال)	مدرک تحصیلی
۱	مشاور	روانشناسی	۲۵	ارشد	۹	هیئت علمی	روانشناسی	۱۴	دکتر
۲	مشاور	مشاوره	۱۰	ارشد	۱۰	مدرس دانشگاه	روانشناسی	۱۰	دکتر
۳	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی آموزشی	۸	ارشد	۱۱	مشاور مدرسه	روانشناسی	۱۲	ارشد
۴	مدیر مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد	۱۲	هیئت علمی	مشاوره	۱۳	دکتر
۵	مدیر مدرسه	برنامه‌ریزی درسی	۱۶	دکتر	۱۳	مدرس دانشگاه	جامعه‌شناسی	۱۰	دکتر
۶	روانشناس بالینی	روانشناسی	۱۱	دکتر	۱۴	روانشناس رشد	روانشناسی	۲۰	دکتر
۷	روانشناس تربیتی	روانشناسی	۱۵	دکتر	۱۵	مشاور مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد
۸	مدرس دانشگاه	برنامه‌ریزی درسی	۸	دکتر	۱۶	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی درسی	۱۰	ارشد
شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه اجرایی (سال)	مدرک تحصیلی	شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه (سال)	مدرک تحصیلی
۱	مشاور	روانشناسی	۲۵	ارشد	۹	هیئت علمی	روانشناسی	۱۴	دکتر
۲	مشاور	مشاوره	۱۰	ارشد	۱۰	مدرس دانشگاه	روانشناسی	۱۰	دکتر
۳	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی آموزشی	۸	ارشد	۱۱	مشاور مدرسه	روانشناسی	۱۲	ارشد
۴	مدیر مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد	۱۲	هیئت علمی	مشاوره	۱۳	دکتر
۵	مدیر مدرسه	برنامه‌ریزی درسی	۱۶	دکتر	۱۳	مدرس دانشگاه	جامعه‌شناسی	۱۰	دکتر
۶	روانشناس بالینی	روانشناسی	۱۱	دکتر	۱۴	روانشناس رشد	روانشناسی	۲۰	دکتر
۷	روانشناس تربیتی	روانشناسی	۱۵	دکتر	۱۵	مشاور مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد

¹ theoretical sampling

۸	مدرس دانشگاه	برنامه‌ریزی درسی	۸	دکتر	۱۶	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی درسی	۱۰	ارشد
---	-----------------	---------------------	---	------	----	-----------------	---------------------	----	------

یافته‌ها

براساس تحلیل داده‌های کیفی، ۵۰ کد باز، ۱۴ کد محوری در قالب ۵ مؤلفه مورد نظر در روش داده‌بنیاد، شناسایی شدند. در پاسخ به سؤال اول، سه دسته عوامل علی شامل: چالش‌های اجتماعی، تغییرات جسمانی بلوغ و مسائل آموزشی_مداخله‌ای شامل: ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان، مسائل درون خانواده و زمینه‌ای شامل: ویژگی مدرسه، میزان تفاوت‌های فرهنگی و موقعیت اجتماعی و اقتصادی در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه، نقش دارند که شرح آن‌ها در زیر آمده است.

عوامل علی

عوامل علی، حوادث، وقایع و رویدادهایی که به وقوع و گسترش پدیده‌ای می‌انجامد. مصاحبه‌شوندگان درباره عوامل علی مؤثر بر ایجاد چالش‌های انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه، به چالش تعاملات اجتماعی محیط جدید شامل دور شدن از دوستان قبلی، دشواری در دوست‌یابی و نگرانی در زمینه پذیرش گروه، تغییر ناشی از بلوغ شامل؛ حساسیت به ظاهر، پرخاشگری، کنجکاو‌های جنسی و مسائل حول محور هویت، تغییرات محیط آموزشی، افزایش حجم کتاب‌های درسی، تغییر در سیستم ارزشیابی، افزایش ساعت حضور در مدرسه و روبه‌رو شدن با روش‌های تدریس معلمان مختلف اشاره کردند که مصداق‌های بیان‌شده در هر بخش در جدول زیر آمده است.

جدول ۲. عوامل علی چالش‌های انتقال دانش‌آموزان از دوره ابتدایی به متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
چالش تعاملات اجتماعی جدید	جدایی از دوستان قبلی	معلم و مدرس دانشگاه ۱۳ ^۱ : «وقتی دانش‌آموزان وارد مدرسه جدید می‌شوند، صمیمیتی که در گذشته بین هم‌کلاسی‌ها وجود داشت را احساس نمی‌کنند؛ به‌ویژه در روزهای ابتدایی، احساس می‌کنند؛ غریبه‌اند».
		مشاور مدرسه ۱: «تجربه من نشون می‌ده، دانش‌آموزانی که با هم از قبل دوست بودند و در یک کلاس قرار می‌گیرند، بهتر با هم کنار میان؛ ولی اون بچه‌هایی که دوستان قبلی شون رو از دست دادند، نگرانی بیشتری در کلاس دارند».
	تلاش جهت دوست‌یابی	روانشناس ۷: «تغییر محیط مدرسه باعث می‌شود دانش‌آموزان از ویژگی شخصیتی یکدیگر اطلاعی نداشته باشند، به‌خاطر همین به‌سختی با آن‌ها دوست می‌شوند».
		مدرس دانشگاه ۱۰: «در این دوره، دوستی نقش مهمی در زندگی بچه‌ها دارد. آن‌ها حساسیت زیادی در برقراری تعاملات اجتماعی دارند و این حساسیت‌ها، پیدا کردن دوست صمیمی را سخت می‌کند».
		روانشناس ۶: «یکی از دغدغه‌های اصلی دانش‌آموزان در ماه‌های اول سال تحصیلی، تلاش برای ارتباط و پیدا کردن دوست صمیمی است».
	نگرانی در پذیرش گروه	مدرس دانشگاه ۸: «دانش‌آموزان پایه هفتم، شروع دوره نوجوانی را تجربه می‌کنند. در این دوره، قرار گرفتن در گروه و پذیرش در آن اهمیت زیادی دارد».
		مشاور مدرسه ۲: «معمولاً بچه‌های پایه هفتمی که از مدارس مختلف می‌آیند، گروه‌هایی را تشکیل می‌دهند و برایشان مهم است که چگونه در گروه مورد علاقه خودشان قرار گیرند؟»
	حساسیت به ظاهر	مدیر مدرسه ۴: «تغییرات هورمونی بلوغ و تأثیر آن بر ظاهر دانش‌آموزان این دوره،

۱. با توجه به تکراری بودن سمت‌های شغلی، شماره مصاحبه اضافه شد.

تغییرات ناشی از
دوره بلوغ

باعث می‌شود تا نگرانی‌هایی در بدن و صورت خودشان داشته باشند که به نظر این خود در روابط اجتماعی‌شان اثر می‌گذارد.»
روانشناس ۶: «اهمیت یافتن ظاهر به حدی است که آرایش کردن و رسیدن به ظاهرشان برایشان به‌عنوان یک دغدغه دیده می‌شود؛ درحالی‌که که در دوره‌های قبلی دیده نمی‌شد.»

عدم کنترل خشم مدیر مدرسه ۵: «بسیاری از خانواده‌ها گله‌مند هستند که بچه‌هاشون مثل قبل نیستند، سریع عصبانی می‌شوند و در مقابل ما گارد می‌گیرند.»
مشاور مدرسه ۱۱: «بچه‌های پایه هفتم ابتدای بلوغ را تجربه می‌کنند. ترشح هورمون‌ها در این دوره باعث می‌شود، گاهی پرخاشگری کنند و سر نزدیکان و دوستانشان داد بزنند.»
مشاور مدرسه ۲: «به نظر من تأثیرات بلوغ بر عصب باعث می‌شود، صبر و حوصله آن‌ها کم شود و زود کنترلشان را از دست بدهند.»

توجه به مسائل جنسی مشاور مدرسه ۱: «در دوره ابتدایی، جنس مخالف اهمیت چندانی ندارد؛ اما در انتقال به دوره بعد جنس مخالف و چگونگی ارتباط با آن‌ها مهم می‌شود و سؤالاتی در زمینه مسائل جنسی پیش می‌آید.»
عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۹: «یکی از مسائل مهم در این دوره، شروع ارتباط بچه‌ها با جنس مخالف است که ابتدا به شکل وابستگی عاطفی ظاهر می‌شود و در صورتی که مراقبت نشود زندگی آن‌ها را به هم می‌ریزد.»
عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۱۲: «با شروع تغییرات بلوغ، آن‌ها نسبت به مسائل جنسی سؤالاتی دارند که یک واقعیت غیرقابل‌انکار است.»

چالش هویت روانشناس ۷: «وقتی با بچه‌های پایه هفتم صحبت می‌کنم، تمرکز اصلی مسائل آن‌ها حول محور من است؛ مثلاً می‌خوام چه کاری انجام دهم؟ آینده من چه می‌شود؟ من چه کسی هستم؟ شروع این سؤالات در این دوره است که باید به آن‌ها کمک کرد.»
مشاور مدرسه ۱۵: «جدای از مسائل گروه و مدرسه، درگیری‌های ذهنی در ارتباط با خودشان دارند و بیشتر از گذشته به خود و به آینده‌شان فکر می‌کنند.»

افزایش حجم کتاب‌های درسی معاون آموزشی ۳: «یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های دانش‌آموزان، افزایش حجم کتاب‌های درسی است. هم کتاب‌ها اضافه می‌شوند و هم تخصصی‌تر می‌شوند؛ مثلاً در بعضی از دروس پایه مفاهیم تخصصی‌تر دیده می‌شود؛ به‌ویژه شروع فصل‌های کتاب که تغییر ناگهانی از موضوعات پایه است.»
مدرّس دانشگاه ۸: «به‌طور کلی دروس دوره ابتدایی تجربی و عینی‌ترند، اما درس‌های این دوره، انتزاعی و ذهنی است که در ابتدا درک آن برای بعضی از دانش‌آموزان سخت است.»

تغییر ارزشیابی کیفی به کمی مدیر مدرسه ۵: «با تغییر دوره، ارزشیابی از توصیفی به کمی، تغییر پیدا می‌کند. درک اهمیت تأثیر نمره و معدل باعث می‌شود تا زمان امتحان، استرس بگیرند.»
مشاور مدرسه ۱۱: «شروع این دوره، استرس بچه‌های پرتلاش را برای گرفتن نمره بالا می‌برد، در حالی که همین افراد در ابتدایی نمره خیلی خوب کسب می‌کردند، اما حالا یک یا دو نمره برای آن‌ها مهم می‌شود.»

افزایش ساعت حضور در مدرسه عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۹: «برخلاف دوره ابتدایی، مدت زمان حضور بچه‌ها در کلاس درس بیشتر می‌شود. به همین علت، قدرت تحمل آن‌ها پایین است و زود خسته می‌شوند.»

مدرّس دانشگاه ۸: «در ماه‌های اول دوره متوسطه، بچه‌ها به خاطر طولانی شدن ساعت حضور در کلاس، خسته می‌شوند؛ به‌ویژه در ساعت‌های پایانی».

تنوع روش‌های مشاور مدرسه ۱: «بچه‌ها وارد متوسطه می‌شوند با معلمان مختلف آشنا می‌شوند».

تدریس معلمان معاون آموزشی ۳: «در دوره ابتدایی فقط یک معلم داشتند، ولی در دوره متوسطه معلمان مختلف‌اند و در این بحبوحه آن‌ها باید با روش‌های مختلف کنار بیایند».

عوامل مداخله‌ای

شرایط مداخله‌گر، عوامل کلی هستند که بر انتخاب راهبردهای کنش و واکنش، اثر می‌گذارند. آن‌ها راهبردها را درون زمینه خاصی سهولت می‌بخشند و یا آن‌ها را محدود می‌سازند. براساس یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر، عمده‌ترین شرایط مداخله‌ای در انتقال به دوره متوسطه، ویژگی شخصیتی دانش‌آموزان شامل: میزان پذیرش تغییرات، گرایش فرد در مطرح کردن مسائل، توقعات بالای دانش‌آموزان و مسائل درون خانواده که شامل: قرار گرفتن فرزندان مقابل والدین، انتظارات بالا از فرزند، اختلافات خانوادگی، مقایسه مدارس توسط والدین و عدم کنترل در استفاده از فضای مجازی فرزندان است.

جدول ۳. شرایط مداخله‌ای چالش‌های انتقال به دوره متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان	سطح تمایل به تغییرات	مشاور مدرسه ۱۱: «بعضی از دانش‌آموزان تمایلی به پذیرش تغییر ندارند و از بی‌ثباتی دوری می‌کنند و به روال عادی زندگی اهمیت می‌دهند».
		روانشناس ۱۴: «دانش‌آموزانی که تحمل پایینی در قبول تغییرات محیط دارند و ثبات را ملاک رفتار خود قرار می‌دهند، بخش زیادی از سال تحصیلی‌شان را درگیر مسائل مدرسه جدید هستند؛ در حالی که باید پذیرفت بعضی از تغییرات به‌طور طبیعی در زندگی انسان‌ها رخ می‌دهد».
	گرایش فرد در مطرح کردن مسائل	مشاور مدرسه ۱۵: «همه دانش‌آموزان شبیه به هم نیستند. بعضی از آن‌ها حتی اگر مسئله‌ای داشته باشند، توی خودشان نگه می‌دارند و کسی را در جریان قرار نمی‌دهند؛ ولی بالعکس بعضی با بیان کردن و توضیح خواستن از ما، مشکلمان را حل می‌کنند».
		مدیر مدرسه ۴: «دانش‌آموزانی که بیشتر با دوستان جدید ارتباط برقرار می‌کنند و مسائل خود را با ما در میان می‌گذارند، بهتر با تغییرات مدرسه جدید، کنار می‌آیند».
	توقعات بالای دانش‌آموزان	معلم و مدرّس دانشگاه ۱۳: «ثرات بلوغ باعث می‌شود تا دانش‌آموزان این دوره به کم قانع نباشند. همیشه در حال نقد مدرسه و معلمان هستند».
		روانشناس ۶: «بعضی از بچه‌ها وارد این سن می‌شوند حتی اگر بهترین محیط و امکانات در اختیارشان قرار بدهید باز هم راضی نیستند و هیچ‌چیزی انتظارات آن‌ها را برآورده نمی‌کند».
مسائل درون خانواده	قرار گرفتن فرزندان مقابل والدین	عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۹: «یکی از تغییرات که در این سن اتفاق می‌افتد، شروع رد اندیشه‌ها و ارزش‌های خانواده‌شان است. آن‌ها نظراتی ارائه می‌دهند که مخالف نظر والدینشان است».
		مشاور مدرسه ۱۱: «بسیاری از والدین به مرکز مراجعه می‌کنند و می‌گویند بچه من قبلاً بسیار حرف‌گوش‌کن و مطیع ولی الآن نه‌تنها نمی‌پذیرد؛ حتی مقابل ما قرار می‌گیرد».
	انتظارات بالا از فرزند	معاون آموزشی ۳: «وقتی دانش‌آموزان وارد دوره متوسطه می‌شوند، بعضی از خانواده‌ها سطح انتظار بالایی از فرزندشان دارند، چون فکر می‌کنند، آن‌ها وارد دنیای بزرگ‌سالی شده‌اند».

مشاور مدرسه ۱: «تجربه من در مدارس روستایی نشان می‌دهد، وقتی دانش‌آموزان در این سن قرار می‌گیرند، خانواده‌ها فکر می‌کنند دیگر آن‌ها بزرگ شده‌اند و بسیاری اوقات در این سن کم، ذهنشان درگیر خواستگار و ازدواج در سال‌های بعد می‌شود».

مدرس دانشگاه ۱۰: «هیچ خانواده‌ای نیست که در آن اختلاف وجود نداشته باشد؛ اما شدت آن متفاوت است. زمانی که اختلاف بین والدین بالا باشد اثر این اختلاف بر نوجوان که وارد مرحله جدیدی از زندگی شده است و گاهی اوقات با خود او نیز اختلاف دارند، بیشتر می‌شود».

معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: «اختلاف در خانواده به‌ویژه بر دانش‌آموزان نوجوان که دوره حساس زندگی را طی می‌کنند، تأثیر می‌گذارد و باعث می‌شود، آن‌ها جذب گروه‌های منحرف اجتماعی شوند و از خانواده خود دور شوند».

اختلافات خانوادگی

مدیر مدرسه ۵: «با تغییر محیط آموزشی بسیاری از خانواده‌ها، به مقایسه مدرسه جدید و قبلی می‌پردازند و مشکلات مدرسه جدید را بولد(پررنگ) می‌کنند و این مقایسه کردن‌ها روی بچه‌ها تأثیر می‌گذارد».

معاون آموزشی ۳: «با تمام شدن دوره ابتدایی، گاهی بچه‌ها در مدارس مختلف پراکنده می‌شوند. خانواده‌هایی که از قبل با هم در ارتباط‌اند، درباره مدرسه جدید بچه‌هایشان با هم صحبت می‌کنند. آن‌ها روی نداشتن‌های مدرسه بچه‌هایشان هم می‌گویند و بدین ترتیب ارزش مدرسه جدید را در ذهن دانش‌آموزانشان پایین می‌آورند».

مقایسه کردن مدارس توسط خانواده‌ها

مشاور مدرسه ۱۱: «بیشتر دانش‌آموزان در این دوره، متأثر از جذابیت فضای مجازی هستند و خانواده‌ها کنترلی بر فضای مجازی ندارند، این جذابیت جایی برای تمایل دانش‌آموز به مدرسه نمی‌گذارد».

مدیر مدرسه ۴: «بچه‌های این دوره دسترسی به فضای کنترل نشده مجازی دارند و به‌صورت طولانی‌مدت در معرض آن قرار می‌گیرند. آن‌ها متأثر از شخصیت‌های فضای مجازی قرار می‌گیرند و عملکرد تحصیلی برخلاف دوره قبل پایین می‌آید».

عدم کنترل در استفاده از فضای مجازی فرزندان

عوامل زمینه‌ای

عوامل زمینه‌ای نشان‌دهنده زمینه‌هایی است که پدیده در آن روی می‌دهد. تحلیل مصاحبه با متخصصان این پژوهش نشان می‌دهد، ویژگی‌های مدرسه شامل: ورود به مدرسه بزرگ‌تر، تأثیر ارزش‌های درون مدرسه و سطح تفاوت‌های فرهنگی دانش‌آموزان و موقعیت اجتماعی و اقتصادی آن‌ها شامل: سطح درآمد، درگیری شغلی والدین و میزان توجه خانواده به امور تحصیلی، بستریایی بودند که در ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه مؤثر هستند.

جدول ۴. عوامل زمینه‌ای ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
ویژگی مدرسه	ورود به مدرسه بزرگ‌تر	مدیر مدرسه ۴: «وقتی بعضی از دانش‌آموزان روستایی و حومه شهر، وارد مدارس بزرگ مرکز شهر می‌شوند با گروه‌های اجتماعی، فرهنگی مختلف روبرو می‌شوند. هرچند این امر، فرصت خوبی برای آشنایی با گروه‌های مختلف است، اما تعارضات و بعضاً درگیری بین آن‌ها به وجود می‌آورد».
		مشاور مدرسه ۱۵: «معمولاً اندازه مدرسه در مقطع متوسطه بزرگ‌تر از مقطع ابتدایی است. دانش‌آموزان با جمعیت بالا در یک کلاس قرار می‌گیرند. آن‌ها قبل از ورود به مدرسه نگرانی‌هایی درباره هم‌کلاسی‌های خودشان دارند و بعد از چند هفته از سال تحصیلی به دنبال تغییر کلاس خود هستند».
	تأثیر ارزش‌های درون	مدرس دانشگاه ۱۰: «فضایی که در مدرسه حاکم است اگر مبتنی بر رقابت باشد به اختلاف

مدرسه	<p>میان بچه‌ها دامن می‌زند. دانش‌آموزان در این محیط متلاطم و ناآرام‌اند.</p> <p>مدرّس دانشگاه ۸: «اگر ارزش‌هایی که درون مدرسه بر آن تأکید می‌شود و محیطی که برای بچه‌ها فراهم می‌شود، بر مشارکت و همکاری بین دانش‌آموزان تأکید کند، زمینه‌ای ایجاد می‌شود تا بهتر با مسائل این دوره کنار بیایند».</p> <p>کد ۲: «به نظرم اگر نگرش‌های مدیران و معلمان و روابط آن‌ها با دانش‌آموزان براساس رابطه رئیس_مرئوسی باشد، دانش‌آموزان راحت نیستند و مقابل آن‌ها قرار می‌گیرند».</p>
سطح تفاوت‌های فرهنگی دانش‌آموزان	<p>معلّم و مدرّس دانشگاه ۱۳: «من در مدارسی کار کردم که دانش‌آموزانی از فرهنگ و طبقات اقتصادی مختلف حضور داشتند. مسئله‌ای که من در این دوره دیدم، این است که بعضی از بچه‌ها در حاشیه قرار می‌گیرند و مورد پذیرش اکثریت کلاس یا مدرسه نیستند».</p> <p>عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۱۲: «وقتی دانش‌آموزان یک دوره شش ساله با هم زندگی می‌کنند، یک نوع هم‌رنگی بین آن‌ها شکل می‌گیرد، ولی در ابتدای ورود به مقطع متوسطه وفاق فرهنگی بین آن‌ها کم می‌شود و در فرایند سازگاری مجدد ممکن است، نقش بعضی از دانش‌آموزان حذف شود و یا نیاز زمان بیشتری داشته باشد».</p>
سطح درآمد	<p>سطح درآمدمشاور مدرسه ۱۵: «مشکلات اقتصادی هم مهم است. وقتی خانواده‌ها درآمد پایینی داشته باشد، نمی‌توانند نیاز فرزندشان را به خوبی و رضایت‌بخش ساپورت (حمایت) کنند، بنابراین این گروه از بچه‌ها خودشان را سطح پایین در نظر می‌گیرند و ذهنشان درگیر نداشته‌هایی است که دیگران دارند».</p>
موقعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده	<p>مدیر مدرسه ۴: «به نظرم فقر بر پیشرفت هر دانش‌آموز در هر پایه‌ای تأثیر می‌گذارد، اما در چون ظاهر برای آن‌ها اهمیت دارد، در این زمینه با خانواده‌شان چالش‌هایی دارند».</p> <p>مشاور مدرسه ۲: «فقر در خانواده عاملی است تا بعضی از خانواده‌ها از فرزندشان به‌ویژه پسرها به‌عنوان منبع درآمدی نگاه کنند و با این نگاه، فرصت می‌دهند تا بچه‌هایشان در مدرسه به مدت طولانی غیبت کنند و بعد از مدتی ترک تحصیل کنند. بیشتر خانواده‌ها این تایم (زمان) تغییر مقطع را بهترین دوره برای ترک تحصیل می‌دانند».</p>
	<p>میزان توجه خانواده به امور تحصیلی</p> <p>عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۹: «به نظرم اگر سطح مطالعه در خانواده بالا باشد و آن‌ها به تحصیل اهمیت دهند، فرزندانشان با مسائل محیط آموزشی جدید راحت‌تر سازگار می‌شوند و آن را می‌پذیرند».</p> <p>مدرّس دانشگاه ۸: «اگر خانواده با مراکز فرهنگی مشارکت داشته باشد، یک منابع فرهنگی غنی در اختیار فرزند قرار می‌دهد و زمینه‌ای فراهم می‌سازد تا انتقال آن‌ها به مقطع جدید به‌صورت طبیعی و بدون مشکل صورت پذیرد، ولی اگر تعامل خانواده با کانون فرهنگی کم باشد یا وجود نداشته باشد، فرزندشان در ورود به مقطع جدید دچار مشکل می‌شود».</p>
سطح درگیری شغلی والدین	<p>معاون آموزشی ۱۶: «وقتی والدین در مشاغلی قرار دارند که میزان مشغله آن‌ها فراوان است و فرصت کمی برای فرزندشان می‌گذارند یا به مسائل فرزندشان در این دوره مهم آگاهی ندارند یا آگاهی دارند، ولی وقت ندارند، فرزندشان تنها می‌ماند».</p> <p>مدیر مدرسه ۴: «خانواده‌ها پرونده بچه‌ها را اول به مدرسه تحویل می‌دهند و ثبت‌نام می‌کنند و می‌روند. وقتی مشاور مدرسه در زمینه مشکلات فرزندشان با آن‌ها تماس می‌گیرد، پیگیر نمی‌شوند. دلیلشان این است؛ کار داریم و فرصت نداریم به مدرسه بیایم».</p>

راهبردها

راهبردها شامل کنش و واکنش‌هایی است که جامعه در مقابل پدیده‌ای از خود بروز می‌دهد. در پاسخ به سؤال دوم پژوهش، متخصصان، برای مقابله با چالش‌های انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه، پشتیبانی خانواده شامل انتظارات منطقی، اهمیت دادن به علایق و نظرات فرزندان، ارتقا روابط بین اعضای خانواده و مشارکت در امور تحصیلی فرزندان؛ حمایت عاطفی مدرسه شامل: ایجاد محیط گرم و صمیمی، برگزاری مراسم ویژه ورود به مقطع جدید، مشارکت دانش - آموزان در مدرسه، تقویت روابط کارکنان با دانش‌آموزان خاص، حمایت آموزشی معلمان شامل: ارتباط موضوع درسی با

مطالب قبلی، ارتباط آموزش با تجربه‌های زندگی، افزایش جذابیت در تدریس، برگزاری جلسات آموزشی دوره بلوغ و آموزش گروهی، حمایت سازمانی مدرسه شامل: انعطاف‌پذیری ساعت تدریس، اهمیت دادن به نقش مشاور، انعطاف-پذیری در کلاس‌بندی‌ها و برگزاری جلسات بیشتر با خانواده پیشنهاد دادند.

جدول ۵. راهبردهای مؤثر در حل چالش‌های انتقال به دوره متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
پشتیبانی خانواده	انتظارات معقول و منطقی	روانشناس ۱۴: «هرچه دانش‌آموزان در این سن به دوره بالاتر نزدیک می‌شوند، دیگر نمی‌توان انتظار مسئولیت و نقش بزرگ‌سال را از او داشت».
		مشاور مدرسه ۱: «بعضی از خانواده‌ها تأکید زیادی بر جمله "تو بزرگ شدی!" دارند که فرزندشان احساس فشار می‌کند. به نظرم سطح انتظار خانواده‌ها باید با توانایی دانش‌آموزان تنظیم شود، نه انتظار بالایی داشته باشند و نه او را دست‌کم بگیرند».
اهمیت به علایق و نظرات فرزندان	مشارکت در امور تحصیلی	روانشناس ۷: «این دوره، حساس و گام اصلی برای ورود نوجوان به جامعه است. آن‌ها به تدریج از خانواده فاصله می‌گیرند و به گروه‌ها تمایل دارند، پس خانواده باید با فرزندشان صمیمی و راحت باشند. آن‌ها را دوست خود بدانند و به علایقشان توجه کنند تا نوجوان مسائل خود را با آن‌ها در میان بگذارد».
		مشاور مدرسه ۲: «برای اینکه خانواده‌ها بتوانند آن‌ها را مثل قبل کنترل کنند باید اول به آن‌ها بها بدهند و در تصمیم‌گیری مشارکت دهند. اینگونه، به قول امروزی‌ها او رو تو چنته خودت می‌گیری و بعد لابه‌لای نظر خواهی‌ها، نظر خودت رو هم به تدریج اعمال می‌کنی».
حمایت‌های عاطفی مدرسه	مشارکت در امور تحصیلی	معاون آموزشی ۱۶: «خانواده‌ها باید به صورت مستمر بر فرایند تحصیلی فرزندشان نظارت داشته باشند و در جریان وضعیت تحصیلی و رفتاری آن‌ها باشند، در این صورت هر عاملی که مانع پیشرفت تحصیلی فرزندشان می‌شود، برطرف می‌سازند».
		معاون آموزشی ۳: «حضور والدین هم در ابتدا و هم در طول سال تحصیلی باعث درگیر شدن و آشنایی با مسئله‌های دانش‌آموز می‌شود و از طرفی اهمیت تحصیل را در نظر دانش‌آموز تقویت می‌کند».
ایجاد فضای صمیمی در مدرسه	برگزاری مراسم ویژه ورود به مقطع جدید	مدرس دانشگاه ۸: «محیط مدرسه باید چه فیزیکی و چه اجتماعی، آمادگی برای پذیرش دانش‌آموزان که در این محیط احساس غریبگی می‌کنند را داشته باشد. محیط فیزیکی تمیز، زیبا و جذاب باشد، به طوری که در نگاه اول به دلشان بنشیند. محیط اجتماعی و روابط انسانی تقویت‌کننده صمیمیت باشد تا آن‌ها به مدرسه اعتماد کنند».
		عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۱۲: «به نظرم پایه هفتم حلقه واسط دوره ابتدایی و متوسطه است. محیط آن باید شاد، فعال و پویا باشد تا به تدریج آن‌ها را برای ادامه تحصیل در این دوره آماده کند».
مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه	مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه	مشاور مدرسه ۱: «برای آشنایی بیشتر دانش‌آموزان با محیط و کارکنان مدرسه بهتر است، برنامه‌های مخصوص این پایه برگزار شود تا مقدمه ورود آن‌ها به مدرسه باشد».
		مدیر مدرسه ۴: «باید برنامه‌هایی با مشارکت خود بچه‌ها در ابتدای سال تحصیلی اجرا شود تا اعتماد به نفس آن‌ها برای مشارکت در برنامه‌های مدرسه بیشتر شود؛ چون اجرای بیشتر برنامه‌های مدرسه دست پایه بالاتر است».
مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه	مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه	مشاور مدرسه ۱۱: «اجرای برنامه‌هایی مثل بازدید هنگام ثبت‌نام، جشن ورود آن‌ها و یا برگزاری مراسم جهت آشنایی با معلمان به پذیرش محیط آموزشی جدید کمک می‌کند».
		مشاور مدرسه ۲: «در مدارس برنامه‌های فرهنگی مختلف وجود دارد که اجرای آن‌ها، مشارکت دانش‌آموزان را می‌طلبد. در اجرای این برنامه، باید براساس علاقه و استعدادشان دانش‌آموزان جدید را بکار گرفت و... درواقع آن‌ها باید مدرسه را از آن خودشان بدانند».
		مدیر مدرسه ۴: «معمولاً دانش‌آموزان پایه بالاتر به علت آشنایی بیشتر با برنامه‌ها، مشارکت

<p>بیشتر در مدرسه دارند، اما من معاون یا مدیر باید سعی کنم، سهمی از برنامه‌های مدرسه را به دانش‌آموزان جدید اختصاص دهم».</p>	
<p>مدرّس دانشگاه ۱۰: «اکثر دانش‌آموزان با گذر زمان با تغییرات محیط آموزشی کنار می‌آیند، اما مسئله زمانی حل‌نشده باقی می‌ماند یا بحران تبدیل می‌شود که بعضی دانش‌آموزان مشکلات اقتصادی، خانوادگی یا مشکلات دیگری دارند. معلمان و مدیران باید تلاش کنند این دانش‌آموزان خاص را جذب کنند و تا آنجا که می‌توانند رابطه و تمایل آن‌ها به مدرسه را تقویت کنند».</p> <p>معلم و مدرّس دانشگاه ۸: «در هر کلاسی تعدادی محدود دانش‌آموزان خاص مثل کودکان کار یا طلاق وجود دارند که مسائل آن‌ها عملکرد تحصیلی‌شان را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بیشترین ترک تحصیل در این گروه دیده می‌شود. به نظرم باید این بچه‌ها را شناسایی کنیم و با همکاری نهادهای دیگر و حمایت معلمان به حل مشکلات آن‌ها کمک کنیم».</p>	<p>اهمیت دادن به دانش‌آموزان خاص</p>
<p>معاون آموزشی ۳: «دروس دوره متوسطه به تدریج به محتوای تخصصی حرکت می‌کند. درک بعضی از موضوعات به‌ویژه در دروس پایه برای دانش‌آموزان پایه هفتم، کمی مشکل است، ولی همه آن‌ها با مطالب دوره ابتدایی ارتباط دارند؛ بنابراین قبل تدریس بهتر است معلم مطالب مرتبط دوره قبلی را مرور کند».</p> <p>مدرّس دانشگاه ۸: «به نظرم معلم نباید سریع وارد مبحث درسی جدید شود و دانش‌آموزان را دچار شوک شناختی سازد بلکه مطالب قبلی مرتبط با موضوع درسی را مرور کند تا ساختاری از موضوع در ذهن دانش‌آموز ترسیم شود».</p>	<p>ارتباط مفاهیم تخصصی به مطالب قبلی</p>
<p>مدرّس دانشگاه ۱۰: «برای اینکه دانش‌آموزان موضوعات درسی را درک کنند، آن را با زندگی روزمره‌شان ارتباط دهند».</p> <p>مشاور تحصیلی ۱۵: «ساعت تدریس به‌گونه‌ای تقسیم‌بندی شود که بخشی به ارائه مطالب و بخشی تجربیات شخصی مرتبط با موضوع پرداخته شود تا درک موضوعات و آموزش موضوعات جدید، برایشان راحت‌تر پذیرش شود».</p>	<p>ارتباط آموزش با تجربه‌های زندگی</p>
<p>معاون آموزشی ۱۶: «بسیاری از معلمان دوره متوسطه از روش‌های کودکانه و فعالیت محور دوره ابتدایی فاصله می‌گیرند؛ حتی اگر به این روش‌ها اعتقاد داشته باشند، ولی در عمل تمرکزشان بر سخنرانی است به نظرم معلم باید تنوع، طنز و فعالیت را چاشنی تدریس خود کند تا دل‌زدگی از درس کاهش یابد».</p> <p>مشاور مدرسه ۱۱: «معلمان دوره متوسطه باید مطالب درسی را با روش‌های فعال و جذاب انتقال دهند، هر ازگاهی اوقات مطالب درسی زیاد بوده و اجازه فعالیت جز سخنرانی معلم و یادداشت‌برداری دانش‌آموزان را نمی‌دهد».</p>	<p>جذابیت در تدریس</p>
<p>مشاور مدرسه ۲: «در مدرسه دوره‌های مرتبط با مسائل بلوغ و خودمراقبتی گذاشته شود و مشاور از این فرصت جهت آموزش و گفت‌وگو در زمینه بلوغ استفاده نماید».</p> <p>مشاور مدرسه ۱: «نباید صحبت کردن درباره مسائل بلوغ را بد جلوه دهیم بلکه جلسات آموزشی مختلف، در این حوزه برگزار شود تا آن‌ها راحت‌تر مسائل خود را بیان کنند».</p>	<p>برگزاری جلسات آموزشی دوران بلوغ</p>
<p>معلم و مدرّس دانشگاه ۱۳: «قرارگیری دانش‌آموزان در گروه برای انجام فعالیت‌های کلاسی، از راه‌های آشنایی با هم‌کلاسی‌ها و تغییر نگرش اولیه درباره آن‌ها است».</p> <p>مدرس دانشگاه ۸: «تدریس مبتنی بر مشارکت و امتیاز دادن به همه اعضای گروه، باعث می‌شود تا برای انجام فعالیت‌ها، از همدیگر حمایت کنند و این حس اعتماد به همدیگر را در آن‌ها تقویت می‌کند».</p>	<p>تدریس گروهی</p>

حمایت آموزشی معلمان

انعطاف‌پذیری ساعت تدریس	مدرّس دانشگاه ۸: «طولانی شدن ساعت آموزش و حضور دانش‌آموزان در ابتدا خسته‌کننده است، بهتر است در ابتدای سال تحصیلی ساعت تدریس و ماندن در کلاس سخت‌گیری نشود و کمی آزادی عمل داده شود».
اهمیت به نقش مشاور در مدرسه	مدرّس دانشگاه ۱۰: «به نظرم در برنامه کلاسی همان ساعت استاندارد نوشته شود و به معلمان گفته شود تا هفته‌های اول کمی زودتر تدریس را تمام کنند و فرصت استراحت بین یا بعد تدریس به دانش‌آموزان بدهند».
انعطاف‌پذیری در کلاس‌بندی	مدیر مدرسه ۵: «معمولاً کلاس‌بندی قبل از شروع سال تحصیلی صورت می‌گیرد. در صورتی که درگیری‌هایی بین بچه‌ها پیش بیاید و یا بالعکس، از چند دوست قدیمی می‌خواهند در یک کلاس قرار بگیرند، باید به نظرات آن‌ها توجه کرد».
برگزاری جلسات بیشتر با خانواده‌ها	عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۱۲: «مدیر و مشاور باید هم جلسات گروهی و هم فردی برای بیان مشکلات دانش‌آموزان با خانواده‌ها برگزار کنند تا خانواده‌ها در حل مسائل پشتوانه مدرسه باشند».
	مدیر مدرسه ۴: «برگزاری جلسات با خانواده‌ها باید صورت الزام اداری در نظر گرفته شود تا آگاه‌سازی، اطلاع‌رسانی در زمینه مسائل روان‌شناختی و آموزشی و مشارکت آن‌ها در مدرسه صورت پذیرد».

پیامدها

پیامدها، نتایجی است که در اثر اجرای راهبردها پدیدار می‌گردد. براساس دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، اجرای راهبرد-های بالا می‌تواند پیامد اجتماعی شامل: تقویت مهارت ارتباطی، گسترش شبکه اجتماعی و افزایش مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان این دوره؛ پیامد آموزشی شامل: افزایش سطح انگیزه تحصیلی، استمرار در پیشرفت تحصیلی، افزایش مشارکت والدین در مدرسه و پیامدهای عاطفی شاملک احساس لذت از انتقال به مقطع جدید، احساس تعلق به مدرسه، نگرش مثبت نسبت به محیط جدید، تسهیل در سازگاری اجتماعی شود.

جدول ۶. پیامد اجرای راهبردهای پیشنهادی

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
پیامدهای اجتماعی	تقویت مهارت ارتباطی	روانشناس ۶: «به نظرم در دوره نوجوانی برخی مهارت‌های اجتماعی مثل: نقد کردن، پیوستن به گروه و همگرایی رشد می‌کند. اگر محیط مدرسه مطلوب برایش فراهم باشد، او می‌تواند از این مهارت‌ها در جهت درستی استفاده نماید».
		مشاور مدرسه ۱۵: «حمایت عاطفی معلمان و اهمیت دادن به روابط صمیمی و مشارکت در مدرسه به رشد مهارت ارتباطی نوجوانان کمک می‌کند؛ چون در محیط مشاهده می‌کنند و یاد می‌گیرند».
		روانشناس حوزه نوجوانان ۱۴: «هرچه مشارکت بچه‌ها در برنامه مدرسه بیشتر باشد، مهارت در نحوه برقراری ارتباط با دیگران رشد می‌کند».

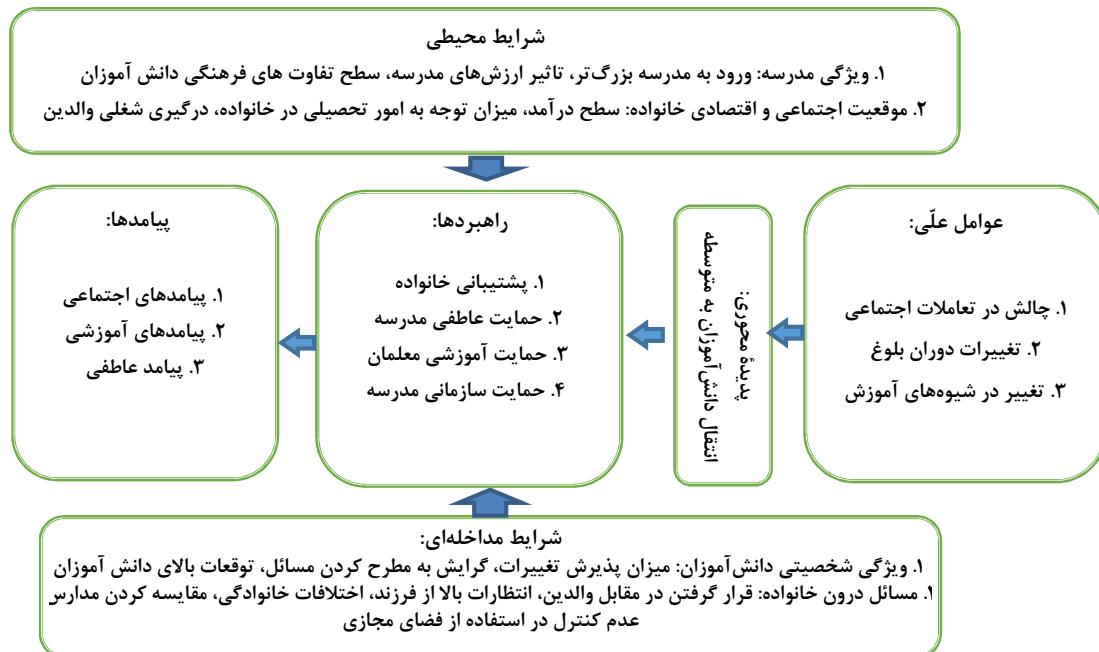

مشاور مدرسه ۱: «وقتی بچه‌ها از فرهنگ‌های مختلف وارد مدرسه جدید می‌شوند با دانش‌آموزان زیاد و فرهنگ‌های مختلف آشنا می‌شوند».	گسترش شبکه اجتماعی
مدرّس دانشگاه ۸: «دانش‌آموزان فرهنگ‌های مختلف، در ابتدای ورود به مقطع جدید، شاید مسئله‌هایی باهم داشته باشند، ولی قرار گرفتن در کنار هم، کم‌کم باهم دوست می‌شوند و دامنه روابط آن‌ها گسترش می‌یابد».	
مدیر مدرسه ۴: «به‌طور کل وقتی محیط اجتماعی انسان‌ها تغییر می‌کند، مشارکت افراد به علت عدم شناخت پایین می‌آید. واگذار کردن بخشی از کارها به خود بچه‌ها کمک می‌کند تا فعالیت اجتماعی آن‌ها و مشارکتشان مجدد افزایش یابد».	افزایش مشارکت اجتماعی
مشاور مدرسه ۲: «کمی زمان دادن و آشنا شدن با مدرسه و راه‌حلهایی که گفتم مشارکت اجتماعی و گروهی بچه‌های این دوره را بالا می‌برد. من خودم تجربه کردم و آن‌ها را به کار گرفتم».	
مدرّس دانشگاه ۱۰: «ورود بدون چالش به مقطع جدید کمک می‌کند تا دانش‌آموزان بدون نگرانی و دغدغه به سمت تحصیل کشیده شوند».	افزایش انگیزه تحصیلی
عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۱۲: «حمایت خانه و مدرسه به حل مشکلات سرعت می‌بخشد و تمایل آن‌ها را رفتن به مدرسه جدید افزایش می‌دهد».	
روانشناس ۷: «توجه به مشکلات و تلاش برای حل آن، کمک می‌کند تا مثل دوره قبلی در درسش پیشرفت کند و میزان افت یا گاهی ترک تحصیل کاهش یابد».	استمرار در عملکرد تحصیلی
معاون آموزشی ۳: «اجرای تدریس فعال توسط معلم، باعث می‌شود تا عملکرد تحصیلی بچه‌ها نه تنها کاهش یابد بلکه پیشرفتشان ادامه دهند».	
مشاور مدرسه ۱: «جلسات مستمر با خانواده‌ها باعث می‌شود، مشارکت والدین در مدرسه بیشتر و همکاری بین خانواده و مدرسه تقویت شود».	افزایش مشارکت والدین در مدرسه
مدیر مدرسه ۴: «مشارکت خانواده به پیشبرد برنامه‌های مدرسه کمک می‌کند و... هدف کار ما مدیران این است تا خانواده‌ها را همپای خودمان در تحصیل بچه‌ها داشته باشیم».	
روانشناس ۱۴: «حل مسائل دانش‌آموز نوجوان در این دوره و برقراری رابطه دوستانه باعث می‌شود تا آن‌ها از بودن در مدرسه جدید احساس رضایت داشته باشند».	احساس لذت از انتقال به دوره جدید
مدیر مدرسه ۴: «محور قرار دانش‌آموزان و توجه به مسائل آن‌ها، در ایجاد محیطی که بچه‌ها لذت، شوق و شادی داشته باشند، کمک می‌کند».	
مشاور مدرسه ۲: «اجرای برنامه‌هایی که گفتم باعث می‌شود تا دانش‌آموزان جدید، مدرسه را به‌عنوان بخشی از زندگی خودشان بدانند».	احساس تعلق به مدرسه
مدرّس دانشگاه ۸: «پشتیبانی عاطفی و روانی مدرسه باعث تقویت این احساس می‌شود که همه این برنامه برای ماست».	
معاون آموزشی ۱۶: «به‌طور طبیعی هر محیط آموزشی مبتنی بر احترام، حس خوب و مثبت به دانش‌آموزان انتقال می‌دهد».	نگرش مثبت نسبت به مدرسه
عضو هیئت‌علمی دانشگاه ۹: «محیط شاد و مشارکتی آموزشی، نگرش‌های مثبت مثل مفید بودن، تلاشگر بودن و تعهد داشتن را تقویت می‌کند».	
معلم و مدرّس دانشگاه ۱۳: «اجرای برنامه‌های مناسب برای دانش‌آموزان این دوره، به‌ویژه در دانش‌آموزان خاص، به سازگاری سریع‌تر آن‌ها در مدرسه کمک می‌کند و راحت‌تر محیط جدید را پذیرش می‌کنند».	تسهیل در سازگاری اجتماعی
مشاور مدرسه ۱: «به نظرم اگر برنامه‌ها به‌خوبی اجرا شوند، دانش‌آموزان با برنامه‌ها، هم‌کلاسی و کارکنان مدرسه بهتر هماهنگ می‌شوند».	

پیامد آموزشی

پیامدهای عاطفی

پس از بررسی متن مصاحبه و استخراج کدهای باز، محوری و تعیین مقوله‌ها در هر یک از ابعاد مدل پارادایمی، مدل پژوهش جهت شناسایی عوامل چالش‌ها، ارائه راهبردها و پیش‌بینی پیامدها در جهت حمایت از دانش‌آموزان در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه، در قالب شکل زیر ارائه گردید.

شکل ۱. مدل حمایت از دانش‌آموزان در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور طراحی مدل راهبردی، جهت انتقال مثبت دانش‌آموزان به دوره متوسطه انجام گرفته است. برنامه‌ها پیشنهادی در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه، با هدف سازگاری آن‌ها با تغییرات محیط و حل مسائل آنان صورت می‌گیرد. (Schlosbrg, 1978 نقل از Evans et al, 2010؛ Anderson et al, 2012) معتقد است، میزان موفقیت این برنامه‌ها به چهار عامل کلیدی شامل: خود فرد، موقعیت، نوع استراتژی و حمایت از فرد بستگی دارد. در پاسخ به سؤال اول، متخصصان معتقد بودند، عواملی چون مسائل اجتماعی ناشی از تغییر محیط، تغییرات دوره بلوغ و تغییر در محیط آموزشی، در ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه، نقش دارند. طبق نظر آن‌ها، تغییر در روابط دوستی و تأثیرپذیری رفتار آن‌ها از تغییرات دوره بلوغ و هم‌زمانی آن با تغییرات در شیوه تدریس و محتوای کتاب درسی و شیوه ارزشیابی، باعث نگرانی‌های اولیه در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه می‌شود. آن‌ها همچنین به نقش ویژگی شخصیتی دانش‌آموزان، مسائل درون خانواده، ویژگی خود مدرسه و موقعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده، به ترتیب به‌عنوان عوامل مداخله‌ای و زمینه‌ای اشاره داشتند. از نظر متخصصان، هرچه مسائل درون خانواده و اختلافات بین اعضای خانواده بیشتر باشد، دانش‌آموزان حمایت محدودی از خانواده در برخورد با مسائل محیط آموزشی، کسب می‌کنند.

علاوه بر ویژگی خانه، ویژگی مدرسه، جو و ارزش‌هایی که در مدرسه حاکم است و میزان هم‌رنگی فرهنگی و همچنین اندازه مدرسه، بر چالش‌های انتقال به دوره متوسطه مؤثر است. از بین متغیرهای موقعیت اجتماعی و اقتصادی؛ خانواده، فقر، درگیری شغلی بالا و سرمایه فرهنگی پایین، باعث حمایت محدود از دانش‌آموز در انتقال به دوره متوسطه می‌شود. مشکلات و فشار ناشی از تغییرات محیطی و اجتماعی در این دوره با نتایج پژوهش‌های (Holton, 2015; Nelavai & Ramesh, 2020; Rocha et al, 2022; Mizuno et al, 2011; Sohl et al, 2024) نقل از

همسویی داشته است؛ بنابراین موانع اجتماعی، آموزشی و زیستی ناشی از تغییرات دوره انتقال، چالش‌هایی بر دانش‌آموزان در محیط جدید ایجاد می‌کند. (Martins et al, 2024) معتقدند دانش‌آموزان در این دوره، چند نوع انتقال شامل تغییر مدرسه، انتقال زیستی ناشی از بلوغ و انتقال به دوره جدید تحصیلی را تجربه می‌کنند و نمی‌توان فقط با یک مداخله به مسائل آن‌ها پرداخت.

هرچند انتقال به دوره متوسطه، برای تکمیل موفقیت‌آمیز سفر آموزشی در زندگی دانش‌آموزان حیاتی است، اما شناخت این عوامل و ارائه راهکارهای عملی در سازگاری و انتقال مثبت به دوره متوسطه، ضروری است. براساس تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته، پشتیبانی خانواده به‌عنوان یکی از راهبردهای حمایتی در حل مسائل این دوره مؤثر است. آن‌ها اذعان داشتند، داشتن انتظارات معقول و منطقی، توجه به نظرات بچه‌ها، مشارکت در امور تحصیلی فرزندان، می‌تواند به کاهش مشکلات و سازگاری بهتر در دوره جدید کمک کند. (Boonk et al, 2018) نیز بر نقش مشارکت والدین در امور تحصیلی فرزندان و تأثیر آن بر کاهش مشکلات این دوره تأکید نموده‌اند. از دیگر یافته‌های این پژوهش، توجه به حمایت عاطفی مدرسه در کاهش چالش‌های این دوره، بوده است. متخصصان شرکت‌کننده در پژوهش اذعان داشتند، ایجاد فضای صمیمی، برگزاری مناسبت ویژه برای ورود به دوره جدید، مشارکت دادن دانش‌آموزان در امور مدرسه، توجه به دانش‌آموزان با شرایط خاص، می‌تواند به انتقال بهتر دانش‌آموزان به این دوره کمک کند. از طرفی حمایت آموزشی معلمان و حمایت سازمانی مدرسه، یکی دیگر از راهکار عملی که توسط مشارکت‌کنندگان پژوهش پیشنهاد شده است. از نظر آن‌ها، ارتباط مطالب درسی با مفاهیم دوره ابتدایی، ارتباط آموزش با تجربه‌های واقعی زندگی، افزایش جذابیت در تدریس، برگزاری جلسات آموزشی با محتوای تغییرات دوران بلوغ، ارائه تدریس به‌صورت گروهی، انعطاف‌پذیری در ساعت تدریس، انعطاف‌پذیری در کلاس‌بندی و برگزاری جلسات آموزشی با خانواده‌ها برای تسهیل سازگاری دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه مؤثر است. مطالعه (Chandora et al, 2018) نیز بر نقش مدرسه به‌ویژه معلمان در همکاری درونی و آگاهی‌بخشی به دانش‌آموزان در کاهش مشکلات آن‌ها در این دوره تأکید دارد. اجرای این برنامه‌های حمایتی، به مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان، گسترش شبکه دوستی، پیشرفت آموزشی آن‌ها و تقویت جنبه‌های عاطفی شامل: احساس لذت و تعلق به مدرسه جدید، کمک خواهد کرد.

با توجه به نتایج پژوهش و به‌منظور تکمیل دستاوردهای علمی و عملی، پیشنهاد می‌شود؛ به عوامل مطرح‌شده توسط متخصصان در این مدل، به‌منظور طراحی برنامه‌های گذار در سال‌های آغازین دوره متوسطه توجه شود. آگاهی-بخشی لازم در زمینه تغییرات مهم انتقال به دوره متوسطه به خانواده، معلمان و مشاوران این دوره ارائه گردد و در مدرسه، بر همکاری بیشتر بین خانه و مدرسه، مشارکت دانش‌آموزان در اجرای برنامه‌های مدرسه، ایجاد محیط یادگیری صمیمی اهمیت داده شود؛ اطلاعات تحصیلی و پرورشی تکمیل‌شده در پرونده‌های دانش‌آموزان مطالعه شود و برای کسب اطلاعات بیشتر با مدارس قبلی همکاری کنند. در سطح خانواده، فضای صمیمانه و مثبت مبتنی برای گفتگو با فرزند فراهم گردد تا آن‌ها بدون دغدغه و فشار مشکلات خود را بیان کنند و والدین زمان بیشتری برای حل مسائل آن‌ها صرف کنند. از سوی دیگر از پژوهشگران انتظار می‌رود، بررسی‌هایی در زمینه سایر جنبه‌های انتقال مانند انتقال به دانشگاه و محیط شغلی و همچنین نقش فوق‌برنامه در کاهش مشکلات انتقال به دوره متوسطه و شیوه‌های برنامه‌ریزی مؤثر برای پشتیبانی از دانش‌آموزان در این دوره انجام گیرد.

مشارکت نویسندگان

میزان مشارکت نویسندگان در نگارش مقاله ۵۰٪ بوده است به‌گونه‌ای که نویسنده اول نگارش و اجرای طرح پژوهشی و نویسنده دوم راهنمایی و مشاوره در اجرا آن را برعهده گرفته‌اند.

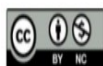
تشکر و قدردانی

از همه متخصصان دانشگاهی، آموزشی وزارت آموزش و پرورش، مشاوران و روانشناسان که در این پژوهش همکاری نمودند کمال امتنان و تشکر را داریم.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است».

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

منابع

صمدی، مریم، مهدیون، روح‌الله و قاسم‌زاده، ابوالفضل. (۱۴۰۲). آماده‌سازی دانش‌آموزان برای انتقال به دانشگاه: نقش دبیرستان. مجله مدیریت مدرسه، ۱۱(۲)، ۱۰۴-۷۶.

References

- Aldosiry, N., Alharbi, A., & Alrusaiyes, R. (2021). Practices to prepare students with disabilities for the transition to new educational setting. *Children and Youth Services Review*, 120, 105657. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105657>
- Anderson, M., Goodman, J., & Schlosberg, N. (2011). Counseling adults in transition: Linking Schlossberg's theory with practice in a diverse world. *Spring Publishing Company*.
- Boonk, L., Gijsselaers, H., Ritzen, H., & Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.02.001>
- Briggs, J., Clark, J., & Hall, I. (2012). Building bridges: understanding student transition to university. *Quality in Higher Education*, 18 (1), 3-21. <http://dx.doi.org/10.1080/13538322.2011.614468>
- Cermin, K., Healy, O., & Gordon, M. (2017). Parental perception on the transition to secondary school for their child with autism. *Advances in Autism*, 3(2), 87-99. <http://dx.doi.org/10.1108/AIA-09-2016-0024>
- Chandora, R., Strnadova, I., & Cumming, Th. (2018). A Systematic review of the involvement of students' with autism spectrum disorder in the transition planning process: need for voice and empowerment. *Research in Developmental Disabilities*, 83, 8-17. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ridd.2018.07.011>
- Creswell, J. (2012). Educational research: planning conducting and evaluating quantitative research (4nd ed). *Pearson*.
- Doutor, C., & Alves, N. (2024). 'I feel different...: Learning experiences and identities of African students in higher education. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 15(1), 47-62. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.4778>
- Evans, D., Borriello, A., & Field, P. (2018). A review of the academic and psychology impact of the transition to secondary education. *Frontiers in Psychology*, 9, 1482. <http://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01482>
- Evans, N., Forney, D., Guido, F. Patton, L., & Renn, K. (2009). Student development in college: Theory research and practice. *Wiley*.
- Gosai, S., Tuibeqa, A., & Prasad, A. (2023). Exploring the transition challenges of first-year College of business students in Fiji. *International Journal of Educational Research*, 117, 102131. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102131>
- Harris, J., & Nowland, R. (2021). Primary-secondary school transition: impact and opportunities for adjustment. *Journal of Education on Social Science*, 8(2), 55-69. <https://doi.org/10.20547/jess0822008205>
- Holton, M. (2015). Adopting relationships with place: investigatiating the envolving place attachment and sense of place of UK higher education students during a period of intense transition. *Geoforum*, 59, 21-29. <http://dx.doi.org/10.1016/j.geoforum.2014.11.017>
- Khojanashvili, L., Tsereteli, M., Bakashvili, M., & Aslan, M. (2023). Exploring the challenges of transitioning to higher education for students studying away from home. *Educational Psychology in Practice*, 39(3), 309-330. <https://doi.org/10.1080/02667363.2023.2208343>

- Lange, A., Stapley, E., Merrick, H., & Hayes, D. (2024). Supporting children transition to secondary school: A qualitative investigation into families' experiences of a novel online intervention, *British Journal of Educational Studies*, 1-21. <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/00071005.2024.2336505>
- Martin, A., Collie, R., Stephan, M., Felesken, A., Halcrow, F., & McCourt, B. (2024). The role of teaching support in assisting students' transition to high school. *Learning and Individual Difference*, 109, 102382. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102382>
- Martins, J., Rosario, P., Cunha, J., Nunez, J., Vallejo, G., & Moreiro, T. (2024). How to help student to middle school? Effectiveness of a school based group mentoring program promoting students' engagement self-regulation and goal setting. *Contemporary Educational Psychology*, 76, 102230. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cedpsych.2023.102230>
- Menzies, J., & Baron, R. (2014). International postgraduate student transition experiences: the importance of student societies and friends. *Innovations in Education And Teaching International*, 51 (1), 771972. <http://dx.doi.org/10.1080/14703297.2013.771972>
- Nelavai, N., & Ramesh, S. (2020). An Insight into the challenges faced by first year engineering students: poor foundational knowledge. *Procedia Computer Science*, 172, 823-830. <http://dx.doi.org/10.1016/j.procs.2020.05.118>
- Panadero, E., Fraile, J., & Garcia-Perez, D. (2022). Transition to higher education and assessment: a one of year longitudinal study. *Education XXI*, 25 (2), 15-37. <http://dx.doi.org/10.5944/educxx1.29870>
- Rocha, R.S., Castro, S.L. & Limpo, T. (2022). The role of transcription and executive functions in writing: a longitudinal study in the transition from primary to intermediate Grades. *Read Writ* 35, 1911–1932. <https://doi.org/10.1007/s11145-022-10256-8>
- Sohl, K., Oberweiser, C., Runam, R., Oberweiser, Ch., & Cornell, w. (2023). A pediatrician's practical guide for navigating transition to adulthood with autistic youth and their caregivers. *Pediatric Clinics of North America*, 71(2), 315-326. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pcl.2024.01.007>
- Timmis, M.A., Hibbs, A., Polman, R., Hayman, R., & Stephens, D. (2024). Previous education experience impacts student expectation and initial experience of transitioning into higher education. *Front. Educ*, 9, 1479546. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1479546>
- Tubagus, M., Haerudin, H., Fathurohman, A., Adiyono, A., & Aslan, A. (2023). The impact of technology on Islamic pesantren education and the learning outcomes of Santri: new trends and possibilities. *Indonesian Journal of Education*, 3(3), 427-434.